

SREDNJEVJEŠTE ZARJE je v Ljubljani, Franciškanska ulica št. 8 (iskrana, I. nadstr.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. popoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelje in praznikov. Rokopisi se ne vratajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROČNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 18.-, polletna K 9.-, četrletna K 450, mesečna K 150.; za Nemčijo celoletno K 2160.; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 30.-.

Posamezne številke po 6 vin.

ZARJA

Stev. 255.

V Ljubljani, v petek dne 12. aprila 1912.

Leto II.

Avstrijski problemi.

Na svetu je ni države, da bi bila venomer v takih stiskah in križah kakor Avstro-Ogrska. Tudi drugod imajo včasi sitnosti, včasi velike potrese; ali nerodnosti se otresejo, iz hudič križ se rešijo, in potem delajo in žive, razvijajo se in napredujejo. Žive pač tako, kakor se živi v kapitalistični družbi; svoje notranje konflikte, svoje socialne boje imajo povsod. Ali v Avstriji se sploh le životari in do onih bojev, ki pospešujejo razvoj, skoraj ne pridemo, ker smo neprenehoma zaposleni z malenkostmi in se nam v večnem prepisu za stare reči, ki se ne premaknejo ne naprej ne nazaj, v večnem kolobarju, v suhanju okrog ene točke, nikdar ne more odpreti širše obzorje. O tem, da je avstrijsko, oziroma avstroogrsko življenje skrajno klavorno, je skoraj vse prepričano, in vsled tega ni nikjer tako malo resničnih konservativcev kakor pri nas. Dovoli imamo pač reakcionarjev, ki silijo nazaj, ali ljudi, ki bi ljubili sedanj položaj in ga branili s prepričanjem in navdušenjem, ni najti ne na avstrijski ne na ogrski strani in med nobenim narodom ne.

Po izhodu iz močvirja, v katerem tičimo do vratu, koprni vse. Ali mnena, kako se izkopati, s čimi nadomestiti sedanje razmere, so se vzela zelo različno, kakor so različni interesi posameznih delov prebivalstva. Naravno je, da ne more visoka aristokracija imeti enakih ciljev kakor demokracija, da imajo kapitalisti drugače smotre kakor delavstvo, da so med industrijo in poljedelstvom nasprotja, da ustvarja različna kultura različne nazore. Vsem diferencam, ki jih imajo v večji ali manjši meri tudi drugod, se pa pridružujejo pri nain Še narodni spori in boji, ki povzrokujejo že davno največje, drugim državam neznane težave.

Sicer ni Avstro-Ogrska edina iz raznih narodov sestavljena država. V Severni Ameriki ne živi ni manj narodnosti, na Ruskem jih je veliko več. Ali Zjednjene države so se od vsega začetka tako razvijale, da ni moglo narodno vprašanje dobiti onega pomena kakor pri nas, na Ruskem se večini plemen ni zbudila narodna zavest. Svica je znala svoje narodno vprašanje rešiti brez težav, in kakor kaže, tudi Kitajcem ne bo delalo posebnih preglavic. Avstrija pa izpričuje v tem oziru največjo nesposobnost. In zaradi tega tava od krize do krize, nima časa za druge ideje, nima moči za drugo delo in je podobna bolniku, ki ga vsak dan kaj druzge boli.

Voditelj avstroogrške politike, večinoma ljudje, ki so samo v naših klavnih razmerah mogli postati voditelji, vidijo, da ne pridejo ne naprej ne nazaj. Pa vendar mislijo, da pojde dalje kakor doslej in se boje vsake radikalne izpremembe. Meščanske stranke v Avstriji, ki bi po gospodarskem ogrodju te države morale vladati, pa ravno zaradi narodnih sporov niso sposobne, da bi storile svojo dolžnost, porabite svojo pravico in se polastile vlade. In tako omogočajo vladam, ki niso njihove, temveč se postavljajo nadnje in hočeoabsolutno gospodariti, da vzdržujejo sedanje mizerijo in ovirajo razvoj.

Ali to ni res, da bi lahko šlo naprej, kakor je šlo doslej, kajti marodiranja je že preveč in dolgo bolehanje je hujše od akutne bolezni. Av-

stro-Ogrska oziroma njen prebivalstvo je veliko preneslo; toda nihče na svetu ne more živeti od samega prenašanja težav in križev.

Klub vsem naravnim nasprotnjem mora prebivalstvo države vendar imeti kakršnekoli skupne interese, če hoče država imeti pravico do obstanka. Tudi za Avstro-Ogrsko je glavno vprašanje, če jo utemeljujejo kakšni skupni interesi. Zakaj če teh ni, tedaj je vsako umetno vzdržavanje odveč, kajti tedaj gre le zato, če pogine nekoliko prej ali nekoliko pozneje. In prej bi bilo bolje kakor pozneje.

Ali geografski položaj Avstro-Ogrske je tak, da bi njeni narodi imeli dovolj vzroka za skupno življenje zaradi svojih gospodarskih in kulturnih interesov. Neštetokrat citirani stavki, da bi bilo treba Avstrijo ustvariti, če je ne bi bilo, sicer ni strogo resničen; zemljevid Evrope si je že lahko misliti tudi drugače. Toda zgodovinski razvoj ima pač nekoliko pomena in v dobi splošne koncentracije ima skupnost, ki že dolgo obstaja, nedvonom veljavno. Zvezza narodov habsburške monarhije bi lahko vsakemu posameznemu narodu prinašala koristi, katerih ne bi dosegel v drugi kombinaciji.

Ali to je tisto! Avstro-Ogrska bi morala biti zveza narodov. To ni in odtod prihaja naj več mizerije. Dualistična organizacija monarhije in pomanjkanje enakopravnosti v obeh polovičnih ustvarja privilegirane in podrejene narode, vsled česar so večne krize enostavno neizogibne. Blazno je pričakovati, da naj se suženj navdušuje za to, za kar se ogreva gospodar. Glavni avstroogrski problem je torej ta: Ali je mogoče sedanjo dvojno državo izpremeniti v zvezzo narodov, seveda enakopravnih narodov, ali ne. Samo v taki reformi je rešitev. Toda na to reformo ni mogoče čakati do sodnega dneva. Državna bolezen je že tako napredovala, da je treba kmalu radikalnega zdravila, sicer bo vsaka kura zaman. Simptonov bolezni je dovolj. In če jih mogotci ne spoznajo, bodo sami odgovorni za polom, ki ga ne prepreči nobena sila.

Časopisje na Hrvaskem.

Zagreb, 10. aprila.

O Cuvajevi inteligenci mora človek opravičeno dvomiti. Naravno je, da si kot komisar ne more pridobiti simpatij, ker ni dovolj takih tečev na Hrvaskem, da bi jim bil absolutizem simpatičen. Ali ne glede na to naravno neprijetnost bi bilo za Cuvajev glas sploh bolje, da ni nikdar postal ne ban ne komisar. Njegova kapaciteta ni sicer nikoli uživala posebnega ugleda, ali prej se je vendar vedelo le v ožjih krogih, da je duševni revček Andrejček; zdaj pa pojde glas o njegovem duševnem uboštvi okrog po svetu in vsa njegova prevzvišenost ga ne bo resila smešnosti, o kateri pravijo, da ubija. Seveda, če bi imel ubožec več soli v glavi, se ne bi bil dal od Khuena porabiti za tak posel, ker bi bil razumel, da si v tem rabeljskem poklicu ne zasuži favorja. Treba je bilo najti kreaturo njegovega značaja in njegovih sposobnosti, da se je sploh mogel aktivirati komisariat in začuditi s krvnikom.

Cuvaj je sprejel to poslanstvo iz rok bečarskega grofa, kajti bi feldvebel od svojega stonika sprejel povelje, da vodi »Vorpatrullo.«

Ali tudi Celia se je še obotavljala; zdaj se je razvnela zaradi razporoke svoje prijateljice, pa je hotela vedeti, kako stoji stvar in če se že kmalu vzameta. Nazadnje jo je začela objemati kajkaj blazna.

»Zdaj imaš torej upanje? Misliš, da ti Sveti oče vrne prostost? O, predraga, kako se veselim! Kako bo lepo, če boš z Darijem skupaj... Veš, predraga, tudi jaz sem zelo zadovoljna, ker opažam, da sta se mati in oče naveličala moje trime. Prav včeraj sem jima dejala — sij vež, v mojim mirnim obrazom! »Attilija hočem in dali mi ga boste!« Moj oče je strašno pobesnil, obšul me je z žalitvami, žugal mi s pestjo, in kričal, čeprav mi je dal tako trdo bučo, kakršna je njegova, da mi jo vendar zdrobi. Naenkrat se je ves besen obrnil k materi, ki je sedela nema in se dolgočasila, pa je dejal: »Eh, daj ji torej nje nega Attilija, da nas pusti pri miru!«

Njen kakor lilia čist madonski obraz je izražal tako nedolžno in nebeško radost, da sta se moralna Pierre in Benedeta smejati. Napsled je odšla, in komornica, ki je v prvem salonu čakala nanjo, jo je spremila.

Ko je bila Benedeta sama z duhovnikom, ga je povabila, naj zopet sede.

Dragi prijatelj, naročili so mi, da naj Vam nujno nekaj svetujem... Vest, da ste v Rimu, se baje razširja, in o Vas raznajašo vsakovrstne skrajno razburljive govorice. Pravijo, da je Vasa knjiga planete poziv na razkol, da sami niste nič druzega kakor častihlepen in kričav razkolnik, ki je izdal svoje delo v Parizu, pa že pohitel v Rim, da bi povzročili kolikor mogoče velik skandal in napravi s tem reklamo za svojo knjigo... Če Vam je še vedno kaj na tem ležeče, da vidite Njega svetlost in se zagovarjate, Vam svetujejo, da za dva tri tedne popolnoma izgine te, da se tako pozabji na Vas.«

Pierre je poslušal ves osupel. Ei, če ga tako vodijo od poraza do poraza, da bi izčrpali njegovo potrepljivost, tedaj ga naposlед res še razkazijo in mu vdihnejo misel na razkol, na škandal, ki sodi in osvobojuje! Hotel je ugovorjati. Potem pa je napravil le utrujeno kretnjo. Čemu neki v navzočnosti te mlade žene, ki mu

Kako debelo bosta gledala Cuvaj in njegov gospodar, Khuen in njegov hlapac, ko bo treba položiti račun o absolutizmu! Zakaj gromovnik v Budimpešti, čigar grom vse premočno izdaja gledališki stroj, s katerim je napravljen, ima z absolutizmom namen. Nekdanji krotitelji Hrvatske bi rad še enkrat ukrotili deželo in narod. Ves svet ve, da ne gre pri komisariatu za nikakršen »red in mir,« zakaj tegu glasovitega policijskega gesla se niso upali niti poslužiti pri razglasitvi komisariata. Khuen je dejal, da mu gre le za hrvaškoogrsko pogodbo, ki je baje prišla v nevarnost, ko je hrvaško-srbska koalicija sklenila s pravaši kompromis za volitve; če se natančno prečitajo te besede, se pokaže, da mu gre za brezpogojno poniranje hrvaško-srbskega naroda pod madjarsko oligarhijo.

Cuvajeva naloga je ta, da pripravi tla za tisti čas, ko so bodo vendar morale razpisati saborske volitve. Tako naj bi bila pripravljena tla, da bi poslali volilci tedaj same madjarone v sabor in madjaronski ban naj bi kakor nekdaj Khuen Hedvigravoločil, koliko sme biti izvoljenih nemadjaronov, zato da bi bila v saboru markirana tudi opozicija in da bi izgledalo, kakor da so bile volitve svobodne.

Cuvaj bi od srca rad storil, kar zahtevajo od njega. Ali kaj pomaga? Skoraj vsak pritličkavec bi bil rad velik. In odkod naj bi Cuvaj vzel moč, da bi izvršil, kar je nemogoče? Tistega milna, ki se pošiljajo vanj stare babe, da pridejo mlada dekleta iz njega ni; tistega, v katerem bi se predelal vse hrvaški narod v madjarone, pa tudi ne. Ali Cuvaj v svoji — recimo — naivnosti si domislije, da ima vendar sredstva, s katerim izzene opozicionalnega hudiča iz hrvaškega naroda.

Kakšno je to sredstvo? Ima jih pravzaprav več; ali glavno je to, da hoče časopisje potlačiti ob steno in zapreti svobodni besedi pot do ljudstva. Časopisje je moč! Ni treba Cuvaj, da bi to povedal. Toda komisar je vstal nekoliko prepozno; časopisje je namreč na Hrvatskem že izpolnilo glavno nalogu in njegovo seme je šlo v klasje. Cuvaj in njegov policijski načelnik Sporčić ga zdaj lahko šikanira in sekirata, ali onega duha, ki ga je neodvisno časopisje zdramilo in vzgojilo, ne ubijeta več.

Sekirati znata, to je res. Da je Cuvaj vprej preventivno cenzuro in kavcijo za časopisje, je bil prvi udarec. Neprijeten je bil, ali tako hud ne, kakor si je komisar mislil. Na tej podlagi pa zdaja zdaj Sporčić časopise z iglami. Prva njegova šala je ta, da ne jemlje odgovornih urednikov na znanje. Razlogov za to sploh ne navaja. Kaj je takim pandurjem treba razlogov? »Pokret« je naznani Jurja Gašparca, »Srbobran« bivšega poslanca Bude Budislavljevića, »Hrvatske Novosti« Ante Brozovića, »Prijatelji Naroda« Ivana Peršića, »Hrvatski Narod« dr. Belovića, »Agramer Tagblatt« Maksa Bauerja, »Neues Tagblatt« Maksa Balaža za odgovorne urednike in vsi so bili odklonjeni. Morda jih bi Sporčić tako dolgo odklanjal, da nastavijo listi kar njegove policake.

S konfisciranjem ravnajo tako: List se predloži na preventivno cenzuro. Ta konfiscira, po listu gorindol, počez in navskriž in vrnje list uredništvu. Zdaj je treba pometati iz lista vse, kar je policija izgrizla, pa nadomestiti z novim gradivom. Kajti v listu se ne sme nič je gotovo prijazna in odkritosčna?

»Kdo Vas je prosil, da mi to svetujete?«

Ona mi odgovorila, temveč se je le smehlja naenkrat je nekaj zaslutil.

»Monsinior Nani, kajneda?«

Tedaj je pričela, ne da bi naravnost odgovorila, peti prelatovo slavo. Pripravljen jo je zdaj voditi v brezkončen proces zaradi razveljavljenja njenega zakona in se je o tem dolgo posvetoval z njeno tetto; donna Serafina je pravkar odšla v palačo Svetega oficija, poročat o gotovih korakih, ki so bili storjeni. Tudi pater Lorenzo, izpovednik tete in nečakinje, se ima udeležiti pogovora, zakaj ideja razporoke je bila pravzaprav njegova; on je navajal obe ženi na to, kajor da je hotel presekati vozel, ki ga je bil patriocični župnik Pisoni zvezal v svojih lepih iluzijah. Benedeta se je bolj in bolj oživiljala ter je začela razklatati razloge svojega upanja.

»Monsinior Nani lahko stori vse. Zato sem tako srečna, da je moja zadeva v njegovih rokah. Dragi prijatelj, bodite še Vi pametni; ne upirajte se, vdaite se. Zagotovljam Vam, da pride dan, ko se obrne vse Vam v prid.«

Pierre je premišljal s sklonjeno glavo. Tukaj lahko vsako uro zadošča svoji še vedno naravnajoči radovednost in misel, da bi ostal še dva ali tri tedne tukaj, mu ni bila neprijetna. Nedvonom je čutil, da bi vse to zavlačeyanje utegnilo razkosati njegovo voljo in mu razjesti moč, da bi opešal, izgubil pogum in postal za nič. Ali česa se mu je bilo batiti, ko si je venomer nanovo prisegal, da ne zavrže nič črke iz svoje knjige in da hoče le zato videti Svetega očeta, da tem glasneje izpove svojo novo vero? Še enkrat je sam v sebi ponovil to zaobljubo, pa je popustil mladi ženi. Ko je prosil za odpuščanje, da dela neprilike v palači, je Benedeta vzkliknila:

»Ne presrečna sem, da Vas imam! ostanite pri meni! Domišljujem si, da nam prinese Vaša navzočnost vsem srečo — zdaj, ko se je začelo obraziti.«

Zmenila sta se, da se ne bo več sukal okrog sv. Petra in Vatikana, kjer je večna prikazan njegovega talarja najbrž zbudila pozornost. Ker bi bil sam rad prečital nekatere knjige, ne-

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznika ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Šelenburgovi ulici štev. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inserati: enostopna pettvrstica 20 vin., pogojen prostor 25 vin., poslana in razglasil 30 vin. — Inserate sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo.

Reklamacije listu so poštne proste.

poznati, kaj in kje je bilo kaj zaplenjeno. List se predloži drugič na cenzuro. Policijski nos pa navadno že še kaj iztakne, kar mu ne diši, pa konfiscira vnovič. Tako je bila pred kratkim »Slobodna Riječ« v eni številki trikrat zaplenjena in namesto opoldne, je izšla drugo jutro.

Zdaj se je spravil Cuvajev policist tudi nad zunanje liste in kmalu bodo imeli pandurji s samim konfisciranjem toliko opraviti, da ne bo do več zmogli dela, pa si bodo morali kje izpod soditi nekoliko rabljev z rdečim svinčnikom.

Pa vendar ne vse skupaj nič pomagalo. Konec vseh teh škandalov in loptovščin bo sramota, ki pa ne pada na hrvaški narod, temveč na podivjanega, norega hlapca in njegovo brezvestno pomočniško drhal.

(Glej »Zadnje vesti.«)

Davčne olajšave.

Zadružništvo — konzumno, produktivno, in kreditno — se je zadnja desetletja mogočno razraslo in zadobilo v gospodarskem življenju znaten vpliv. Naraščajočemu vplivu nove gospodarske oblike, ki združuje kapitalno šibke sloje na samopomoč in jim odpira dobrote velikega obrata, se ni mogla odtegniti vladina in je predložila poslanski zbornici novočasni zakon, obsegajoč razne davčne olajšave zadružam. V razpravi o vladni predlogi je z vso silo vzplamelo sovraštvo kramarskih krogov zoper konzumna društva; nasprotniki delavskega konzumnega gibanja so poskusili svo

drugi; nasprotno pa podlegajo davku darovi in renumeracije zadružnikom in njih rodbinam. Renumeracije uslužbencem in bolniški prispevki za uslužence in njih družine veljajo za izdatke zadruge.

Tudi državne, deželne in druge javne podpore zadrugom niso podvržene davku.

Druži člen zakona oprošča predvsem kreditne zadruge od kolekovine in neposrednih pristojbin za nekatere listine.

Za pridobitne in gospodarske zadruge, ki ne vztrezajo zahtevam § 85, veljajo naslednje davne stopnje, če razvijajo svoje delovanje v okvirju pravil in zakona:

Pri čistem dobičku do	2800 K (viševš)	4%
" "	nad 2800 " do 5000 K	5%
" "	5000 " do 10.000 "	6%
" "	10.000 " do 20.000 "	8%
" "	nad 20.000 "	10%

Navedene olajšave niso velike, vendar je opravičeno upanje, da požive zadružno gibanje in mu pridobe nove okraje.

NOVICE.

* **Občinske volitve na Dunaju.** Poročali smo že, da se bodo ta mesec vrstile na Dunaju občinske volitve, ki so velikanska pomena za vso državo. Da bodo naši čitatelji imeli med volitvami in po volitvah lažji pregled, objavljamo te v naslednjem kandidate, ki jih je postavila za te volitve socialno demokratična stranka.

Cetrti razred. Notranje mesto: Karl Gürlich, časnikarski uradnik, Leopoldstadt; Georg Emmerling, upravitelj, Landstraße: Rudolf Müller, član delavskega sveta. Wieden: Franc Sonnenleitner, zavarovalni uradnik, Margareten: Franc Domes, državni poslanec. Marijhili: Ludvig Bretschneider, državni poslanec, Neubau: Eduard Rieger, državni poslanec, Josefovštad: Ivan Gröbner, stavec, Alsergrund: Aleksander Täubler, urednik, Favoriten: Jakob Reumann, državni poslanec, Simmering: Florijan Hedorfer, privatni uradnik, Meidling: Ludvig Wutschel, državni poslanec, Hietzing: Emil Polke, državni poslanec, Rudolfsheim: Ferdinand Skaret, državni poslanec, Fünfhaus: August Förster, državni poslanec, Ottakring: Franc Schuhmeier, državni poslanec, Hernals: Anton Schrammel, tajnik, Währing: Kviran Kokrda, uradnik, Döbling: August Sigi, deželnji poslanec, Brigitte-nau: Leopold Winarsky, državni poslanec, Floridsdorff: Anton Schlinger, državni poslanec.

Tretji razred: Leopoldstadt: Franc Wolf, predajalec časopisov; Josip Schwab, oficijant c. kr. državne železnice, Ottakring: Anton David, državni poslanec. **Drugi razred.** Landstraße: Angelo Carraro, mestni učitelj; Leopold Egggenbauer, uradnik; Karl Hoffmayer, stavec; Peter Pavl Lindner, gostilničar; Ivan Peters, adjunkt aspanške železnice, Neubau: Anton Kreutzer, privatni uradnik; Franc Rothe, učitelj; Artur Schidrowitz, umetni slikar, Josefstadt: dr. Ludvig Hartmann, privatni docent; Ivan Kotznetz, privatni uradnik; Henrik Martinek, učitelj, Alsergrund: Anton Hözl, tiskar; Konstantin Kneidinger, poduradnik c. kr. državnih železnic; Bernhard Reich, izdelovalec oblik; Friderik Schleifer, uradnik, Simmering: Ivan Zelenka, voznik in posestnik, Meidling: Josip Pirkebner, privatni uradnik; Alojzij Zanáschka, privatni uradnik, Fünfhaus: Ivan Witzmann, privatni uradnik, Brigitte-nau: Anastazij Prell, nadrevident c. kr. severno-zapadne železnice, Floridsdorff: Ferdinand Pözl, mehanik; Ernest Knopp, oficijant c. kr. severne železnice.

* **Civilni zakon krščansko-sosialnega postanca in papeževega tajnega komornika.** Dunajski krščansko-socialni poslanec in papežev tajni komornik dr. pl. Baechlé je eden najstarejših nasprotnikov vsake zakonske reforme. To bi mu ne bilo zameriti, kajti končno ima vsak človek pravico do svojega prepričanja. Toda najmanjše, kar se od takega človeka lahko zahteva, je to, da se skuša predvsem sam ravnati po tem prepričanju in da v praksi sam ne dela tega, kar v teoriji tako strastno pobia. In če kak krščansko-sosialni politik in papežev tajni komornik v javnosti govorí o nemoralnosti civil. zakona, potem je pač po najprimitivnejših načelih logike in poštenega prepričanja njegova sveta dolžnost, da se pred vsem sam varuje take »nemoralnosti« in daje na ta način za zgled drugim. Kaj naj pa rečemo, če vidimo, da tak človek z rafiniranim svetohinstvom govorí o krščanskem zakonu, ki ga treba varovati kot fundamentalni družabneg red, kot studenc krščanske nравnosti, v praksi pa se sam z vsemi štirimi brani tega krščan. zakona? In tak mož »krščanske« prakse je krščansko-socialni politiki in papežev tajni komornik dr. pl. Baechlé. Mož se je kakor poroča liberška »Deutsche Volkszeitung«, 27. februarja 1894, v Milanu poročil civilno z gospodično Henrieto Wolf in se je vkljub ponovnim prošnjam svoje žene na vso moč branil, da bi se poročil z njo tudi cerkveno. Leta 1895. se je dal pred kraljevskim tribunalom v Milanu zopet ločiti, je pa s svojo ženo vendar še naprej zakonsko občeval in mu je le-ta 24. septembra 1898. poročila hčerk. Že pred leti pa se je zakonska skupnost zopet razrušila in od tistega časa je imel dr. Baechlé opetovane pravde s svojo ženo v katerih je šlo poglavito za alimente, ki jih dr. Baechlé ni hotel priznati v tisti meri, kakor je to že zelela njegova ločena sopoga. Ko je dr. Baechlé po smrti svojega očeta postal dedič miljonskega premoženja, je njegova ločena žena zahtevala povrašanje alimentov za svojo hčerk, kar je naposred tudi dosegla. — V intimnih klerikalnih krogih, kjer je bila ta zadeva znana, so se bali javnega škandala, ki ne bi kompromitiral smo osebe dr. Baechleja temveč tudi krščansko-socialno stranko. Da bi ta škandal preprečili, so se prizadevale vplivne osebe, med njimi subprior dunajskoga dominikanskega samostana pater Alanus Walnöfer, da bi se dosegla sprava med obema zakonoma. Toda Baechlé je ponovno izjavil, da se ne smatra za poročenega, ker da zakon ni bil cerkveno sklenjen. — No, danes je svet pač za eno izkušnjo bogatejši, koliko resnosti je prisotni najhujši klerikalni gromovnik proti civilnemu zakonu in njihovim svetohinskim frazam o krščanskem zakonu in krščanskem zako-

nu in krščanski družini. Kako je že rečeno? »Po njihovih dejanjih jih spoznate...«

* **Kolikokrat smejo svoji kaznjence obiskati?** Upravno sodišče je izdalo zanimivo razsodbo o obiskovanju kaznjencev. Gospa Ana Spatna, mati Emila Spatnega, ki mora svojo kazeno odsedeti v samotni celici moške jetnišnice v Pragi, je prosila ravnateljstvo za dovojenje, da bi smela svojega sina vsak dan vjetnišnicu obiskati. Više državno pravdništvo je to prošnjo odbilo, češ da smejo po paragrafu 7. zak. od 1. aprila 1872. svoji kaznjence obiskavati samo tolkokrat, kolikokrat to dopuščata paragraf 16 hišnega reda za moško jetnišnico v Pragi in pa paragraf 32 službenega predpisa. Proti temu odlokmu je vložila Ana Spatna rezkurz na justično ministrstvo, sklicujoč se na paragraf 7. zakona od 1. aprila 1872. Justično ministrstvo je rezkurz zavrnilo. Nato se je imenovana gospa pritožila na upravno sodišče in je skušala nezakonitost odloka višjega državnega pravdništva dokazati ravno iz predpisa paragrafa 7. zakona od leta 1872., češ da imajo po tem zakonu svojci v samotni celici se nahajajočega kaznjence subjektivno pravico, da smejo kaznjence vsak dan obiskovati in da se ta pravica ne sme omejevati z nobenim hišnim redom in že nobenim službenim predpisom jetnišnice. Toda tudi upravno sodišče je pritožbo zavrnilo kot neutemeljeno. V utemeljivti svoje razsodbe pravi, da omenjeni zakon pač predpisuje, da mora kaznjene med časom ko se nahaja v samotni celici, dobiti vsak dan dva obiska. Če pa teh obiskov ne absolvirajo njegovih svojci, dušni pastirji, učitelji, obrtni mojstri, zdravniki ali pa osebe, ki so od oblasti v to posebno pooblašcene kot člani takih društev, ki jim je namen skrbeti za poboljšanje kaznjencev, potem imajo te obiske oskrbivi osebe, ki so sicer postavljene za varstvo v jetnišnicah in sodnijskih zaporih. Iz tega predpisa — taka je interpretacija zakona — izhaja, da ima le kaznjene sam subjektivno pravico do dveh obiskov vsak dan, nikakor pa ni rečeno, da bi navedenim osebam pristojala subjektivna pravica, da bi obiskovale v samotni celici se nahajajočega kaznjence. Uprava jetnišnice ima samo dolžnost skrbeti, da pride kaznjene v samotni celici do svojih dveh obiskov. Ako teh obiskov ne absolvirajo, kakor rečeno, njegovi svoji, dušni pastirji itd., potem imajo te obiske napraviti osebe, ki so sicer postavljene za varstvo v jetnišnicah.

* **Bombe iz zrakoplovov.** »Köhlsche Volkszeitung« ima iz Tripolisa naslednje poročilo: Neki italijanski zrakoplov je hotel opazovati levo arabsko krilo. V ta namen je prišel v bližino kraja Azizič. Ni se pa upal leteti čez kraj sam, ker so domnevali, da je v Azizič turška artillerija. Italijani so metali bombe na šotor Beduinov, a niso napravili izdatne škode. Usmrtili so z bombami le enega otroka, drugega pa ranili. O tem, ali je dovoljeno metati bombe iz zrakoplovov, ali ne, so mnenja različna. Ena je potov: da nima namreč ta način vojskovjanja nobenega uspeha, ker mora biti zrakopovec v takih višini, da mu je nemogoče dobro meriti. Neumiljivo je tudi, da bombardira šotor Beduinov, v katerih so čez dan le ženske in otroci brez vsakega orožja. Italijani misijo, da spravljajo Arabce s svojimi baloni in aeroplani v velik strah. Ali motijo se. Arabcem niso prizori nič več novi in strašni. Ker je bilo tudi največ bombnih atentatov breuspešnih, se domačini tem le smejo, kakor zbuja splošno veselost tudi streljanje iz bojnih ladij. Kadar ljudje izvedo za prihod zrakoplova, se nabere množica radovednežev, drugega učinka ni.

* **Premalo samostanov.** Da se odpomore velikemu pomanjkanju samostanov na Tirolskem, zato bodo sezidale uršulinke iz Schwaza velikanski samostan, ki bo veljal tri in pol milijone kron! Najprej se bodo zgradile stavbe za en miljon, ostale konce porabijo pozneje. To se pač pravi zapravlji denar!

* **Francoska aviatika na Nemškem prijeta kot vohuna.** Iz Nürnbergra poročajo: V bližini mesta je pristal zrakoplov z dvema aviatikoma, ki sta izpovedala da sta člana nekega pariškega kluba. Prvi je dejal, da je krojač, drugi pa se je predstavil za bančnega uradnika. Ker sta obadvaj zrakoplovca imela pri sebi večja denarna sredstva in fotografije aparate, ju je orožništvo osumnilo spijoča ter ju aretiralo. Misijo, da sta zrakoplovca francoska častnika.

* **Pariški avtomobilni roparji.** Iz Pariza poročajo o novem roparskem napadu: 15letni gojenec liceja v Besançonu se je peljal s kolesom k svojemu stircu. Med potjo so ga napadli štirje oborjeni banditi, ki so se pripeljali v avtomobil, ter ga vrgli v cestni jarek, na kar je eden banditov z njegovim kolesom zbežal, dočim so jo ostali banditi popihali z avtomobilom. Fant se je priplazil do sosednjega kraja, od koder so potem o napadu obvestili orožništvo. Lopova, ki je zbežal s kolesom so še tisti večer prijeli. Zove se Raymond Callemin in je še golobrad mladenič kakih 16let. Prijeli so ga ravno ob času, ko se je hotel s kolesom odpeljati iz hiše, v kateri je stanoval z neko ločeno gospo. Prijeli so tudi njegovo ljubico.

* **Nov zakon Line Cavalieri.** Iz Pariza poročajo: Lepa Lina Cavalieri, ki se je dala pred kratkim ločiti od svojega prvega moža, nekega amerikanskega miljonarja, se sedaj ponovno moži opernim tenorjem Maratorom. Njen prvi zakon je bil denaren zakon, ki se je pa kmalu razrušil, kakor hitro je začelo z denarjem bolj slabo presti. Maratore pa je lep mož, ki premašuje vsa srca, in njega jemlje lepa Lina iz ljubezni. Mladi par se bo najprej podal v Ameriko, da si pripojita potrebno dobro.

* **Katastrofa na Nilu. Na reki Nil (Egipt).** Sta trčila dva parobroda, pri čemer je bil eden neznatno poškodovan, drugi pa tako močno, da se je potopil. Služil je samo za prevažanje izletnikov. Imel je na krovu 300 oseb izmed katerih so mnoge rešili z drugim parobrom in čolni. Po neki vesti je 50 izletnikov raznih narodnosti pri tej priliki utonilo.

* **Poplava Mississipi.** Glavni jez Mississipi pri Goldenlaku (Arkansas) je predrt. Bojijo se, da bo okrog 45 krajev vsaj deloma poplav-

ljenih. Ogrožene kraje so telefonično obvestili o nevarnosti.

* **Aretacija grofa Festetics.** Kakor smo počeli med brzjavimi vestmi, so v Londonu aretirali mladega grofa Antona Festetics de Tolva. Ime mladega grofa se je čestokrat imenovalo v zvezi z goljufivimi igrami in drugimi goljufijami. Gre baje za goljufe, pri kateri igra vlogo zelo redek nakit iz zapuščine umrlega vojvoda Braunschweig. Zadeva je svoj čas povzročila precej prahu. Smaragdnakit vojvodine v vrednosti 50.000 je leta 1909. padel v roke sleparjem. Lastnica nakita je hotela simagrard prodati. V Parizuse je ponudil neki neznanec, da prevzame v Londonu prodajo. Ker pa vsote ni mogel takoj položiti, so nakit spravili v zaboček ter ga zapečatili. Ostati bi imel v rokah lastnike, dokler kupec ne bi plačal. Ko so pozneje zaboček odprli, so našli v njem par koščkov sladkorja. Takrat sta izginila namišljene mešetar in grof Festetics. V mešetaru so pozneje spoznali mednarodnega tatu ter so ga obsodili na dve leti ječe. Sedaj zadevo na novo reiskuje in izdali so tudi zaporni ukaz proti grofu Festeticsu. Aretiranec je sin bivšega ogrskega poljedelskega ministra grofa Andreja Festetics in gre v 28. letu. Med Metternichovim procesom se je njegovo ime ponovno omenjalo. Pred daljšim časom se je držal tudi na Dunaju, kjer se je z njegovimi čednimi aferami pečala že javnost. Grof Festetics je bil pred policijskim sodiščem zaslisan in nato proti veciji kavciji izpuščen iz zapora. Postopanje protinemu je nadaljnje.

* **Začgal se je.** Žena tesarja Klüncha v Berlinu se je skušala usmrtniti s tem, da si je s petrolejem polila obliko in nato začgal. Žena se je nahajala v blagosloviljenem stanu. Prenesli so jo umirajočo v bolnič, kjer je porodila mrtvo dete ter nato podlegla poškodbam. Mož je skušal svojo ženo rešiti in je pri tem sam zadobil smrtnonevarne opeklne.

* **Uspeli brzozava s slikami.** Na daljno-fotografski postaji berolinskega »Lokalanzeiger«-ja so dosegli nov važen uspeh. Posrečilo se je prvič, da so neko sliko telegrafično poslali iz Berolina preko Pariza v Monte Carlo. S tem je storjen začetek rednega foto-telegrafskega prometa med Berolinom in Monte Carлом. Pri prvem poskusu se je oddala slika kneza Monaca na berlinski postaji in po točnih 15 minutah je slika prav izborna posnela sprejemna postaja v Monte Carlu. Slika so nato takoj razninovali in jo še tisti večer raztavili. Že leta 1911, je med daljno fotografsko postajo »Lokalanzeiger« in pariško postajo lista »Illustration« obstojala fototelegrafska zveza. Pariški postaji se je začetkom leta pridružil Monte Carlo. Sedaj je Monte Carlo tudi z Berolinom direktno zvezan.

* **Občina brez davkov.** V bavarski občini Klingenberg ne plačujejo občani nobenih občinskih davkov, ampak vsak dobiva celo letno rento 300 mark. Mesto ima namreč veliko zemlje in gozdov. Po odkritju vseh stroškov, ostane občini še vedno pol miliona mark. V Eukirchnu ob Mozeli pa dobi vsak občan za dobo devetih let velik kos zemlje za svojo uporabo, vsako leto dva metra dry in plačevati mu ni treba ne občinskih doklad, ne zemljiških in hišnih davkov.

* **Mož ustrelil ženo.** Iz Berolina poročajo: Trgovec Werner, lastnik vinske trgovine, je ustrelil svojo 23 let staro ženo. Bil je aretiran in se se daizgovarja, da je postala njegova žena žrtev nesrečnega slučaja.

* **Snežni viharji na Škandinavskem.** Iz Škandinavskega pribajajo poročila o »strahovitih snežnih viharjih.« V Linkopingu je zgrabil vihar štiri otroke v starosti od 7 do 11 let ter jih vrgel v morje. Vsi štirje otroci so utonili.

* **Strašen čin blazne mater.** Strašno krvavo dejanje se je odigralo v sredo na nekem travniku pri Budimpešti. Žena tovarniškega delavca, ki je bila prestača težko bolezen, je ustrelila v napadu blaznosti svojega drugega otroka ter namerila nato orože še proti tretjemu otroku, poldrugletnemu deklicu, toda v zadnjem hipu je priskočil strašnik in tretjo žrtev rešil. Nesrečno mater so na podlagi zdravniškega mnenja oddali v blaznico.

Alkoholizem in zločinstvo.

Opojne pijače, vino, pivo in žganje, so v očeh večine ljudi viri, iz katerih črpajo življensko veselje in novih moči, kadar so izmučeni od dela. Najznamenitejši zdravniki so pa dokazali, da je alkoholstrup, ki uničuje ne le telesne moči, temveč napravi človeka tudi topega za duševne užitke. Sodniki, advokati bi napisali lahko knjige o žrtvah, ki jih terja dan za dnem alkohol. Pijanc ne uniči le lastnega življenja, temveč potegne s seboj v prepad nesreče tudi svojo družino, ter je nevaren škodljivec človeške družbe. Kaznjava dejanja, zaradi katerih so alkoholiki največkrat kaznovani, so prestopki zoper čast, telesno varnost in mravnost. Neki zagovornik je zbral iz svoje prakse slučaje, ki jasno osvetljujejo učinke alkohola. V naslednjem jih navajamo za glasen opomin vsaktemu, ki ga morda tudi včasih zapelje »sladka vinška kapljica« tako daleč, da ne ve kaj dela.

ca premnogih otrok jasno pričajo, da dobivajo nezadostno hrano. Zaostajajo duševno in telesno. Da sebi olajša delo, bi moralo učiteljstvo siliti na to, da dobi šolska mladina vsaj enkrat na dan dobro pripravljeno jed. Zdrav otrok je v šoli pazljiv in mnogo bolj doveten, nego pa bolehat. Na drugi strani mora občina, ki naj velja za moderno in napredno, iz lastne iniciative skrbeti, da se povzdignejo učni uspehi mladi. Za zgled, kako je treba skrbeti za šolstvo, naj navedemo mesto Milan, ki izda na leto nad 7 in pol milijonov krov za ljudsko šolstvo. Šolske sobe so velike, svetle in lepe. Na vseh šolah je upeljan opoldanski obed katerega dobivajo revni otroci zastonj, premožnejši, ki se teh obedov tudi udeležujejo, pa plačujejo leten prispevek. Na nekaterih šolah obedeju po 1000 otrok. Kadar je čas kosiila, se vstopijo vsi otroci v dolgo vrsto in korakajo mimo dveh tovarišev. Eden da vsakemu otroku žlico in vilice, drugi pa lonček in kos kruha. Nato defilirajo otroci mimo kuhanja, ki napolni lonček z jedo. Otroci posedejo okoli dolgih miz. Med njimi sede tudi učitelji, ki jedo ravno tako jed, kakor učenec. Če se je v tako velikem mestu dal izpeljati opoldanski obed, koliko lažje bi bilo to pri nas. Načelo: Kdor nima naj ne jē, v naši občini ne sme obveljati in je nujna socialna naloga magistrata, ki ima zadavo v rokah, da zadovoljivo reši oziroma pripravi želodčno vprašanje ljubljanske šolske mladine.

— Počitnice na srednjih šolah. Naučni minister vitez pl. Hlussarek je po večkratnih izpremenah iz prejšnjih let za šolsko leto 1910/11, izdani ferialni red za srednje šole, dekliske liceje, učiteljišča, komercijalne in navtične šole definitivno upeljal. Glavne počitnice bodo po tem redu trajale od 16. julija do 15. septembra. Posebne izjeme bodo obstojale samo v toliko, da bodo glavne počitnice v Bolcanu in v Meranu od 9. julija do 8. septembra, v Tridentu in Roveretu od 1. avgusta do 30. septembra, v Galiciji pa od 1. junija do 31. avgusta. Pouči pa odpade že v zadnjih desetih dneh, tako da se bo počitniška doba na pretežni večini šol pričela že s 7. julijem in končala s 15. septembrom. Božične počitnice bodo trajale od 24. decembra do inkluzivno 2. januarja, velikonočne počitnice pa od srede pred in do inkluzivno torka po velikonočni nedelji. Ob koncu prvega semestra, ki je določen na soboto pred 16. februarjem sta slediči pondeljek in torek prosti. Drugi ferialni dnevi se ne izpremeni.

— Ruski kružok priredi v petek 12. t. m. v mali dvorani Mestnega doma društveno predavanje. Naslov: Lamanosov in ruska literatura 18. veka. Predava g. dr. Ivan Lah. Začetek ob 7. zvečer. Vabljeni so vsi društveni člani, učenci in gostje.

— Gledališko društvo na Jesenicah uprizori v nedeljo dne 14 t. m. ob pol 8. zvečer najnovejšo Etbin Kristanova dramo »Tovarna«, ki se je pred kratkim uprizorila v dejelnu gledališču v Ljubljani z velikim uspehom. Igra je vzeta iz življenja tovarniških delavcev in zato tako prikladna za Jesenice.

— Bivši šolski nadzornik Peerc gre iz Ljubljane. Naučno ministrstvo je imenovalo glavnega učitelja na ljubljanskem učiteljišču Rudolfa Peerza, ki je bil svojčas tudi okr. šolski nadzornik v kočevskem okraju za glavnega učitelja v Stibru na zapadnem Češkem. Z možem se je javnost pred leti pečala zaradi škandaloznih afér, ki se niso prav sledile s poklicom šolskega nadzornika.

— Graščini Thal in Plankenthal pri Gradcu, nekdajna posesti dr. Hudnika, sta bili v sredo eksekutivno prodani. Dr. Hudnik je dal za graščini s posestvi vred 1.060.000 K., a je potem še investiral znatne vsote, tako za žage 130.000 K. Dražili so se najprej posamezni deli, potem pa tudi vsa posestva skupaj. Dražba je bila jako živalna. Končno je vsa posestva skupaj zdražila zasebnik Albert Cerczowicka z Dunaja za 506.020 K. Proti dražbi pa je bilo podanih več ugovorov, tako da bo najbrže razveljavljena in bo odnjena nova dražba.

— Letošnja stavbinska sezija v Ljubljani. Obenem z žerjavi in divjimi gosmi prihajajo v naše mesto zidarji. Letos bodo imeli skoraj gotovo malo opravila. Stevilo lani započetih, a ne dokončanih stavb, in stavb, ki se bodo letos še pričele zidati, dosega komaj normalno stavbno gibanje. Ako se v teku sezije ne bo pričelo kaj več graditi, bo zadostovalo 300 zidarjev za vsa stavbarska. Pri nekaterih hišah so se že pričela zidarska dela. Na voglu Vrhovčeve ulice in podaljšane Škofove ulice omenjuje hišo Mihaela Kokalja. Vili dr. Derganca v Komenškega ulici in E. Haynejevo ob Dr. V. Zarnikovi cesti bodo pričeli prihodnje dni ometavati. Na Golovcu, pod Anžičevim hotelom je projektirana Varbičeva vila. Slikar Wettach namenava zgraditi na svojem vrtu še eno vilo. Pri Anžičevem hotelu je treba izvršiti tudi še nekatera zidarska dela. V Hradetzkega vasi, na Westrovem zemljišču, bodega letos zgrajen dve vili. S. Witscherjevo poslopje v Prešernovi ulici je razen pritličnih prostorov dokončano. Vila gospa Elze Prelovškove se bo v maju že uporabljala. Vila notarja M. Hafnerja v Osojni ulici je popolnoma dodelana. V Metelkovi ulici se je čez zimo zgradila tovarna za parkete, ki e last J. Šiške. Vincencijeva družba gradi na dvorišču nekdanjega parnega mlina novo gospodarsko poslopje, ki je sezidano do polovice. Ob cesti na Rožnik je projektirana vila Kranjske stavbinske družbe. V zadnjih dveh mesecih so se nekateri cestni prehodi na novo tlakovati, in sicer ob vogalu hotela »Union« in od glavnega vhoda tega hotela do Ljudske posojilnice. Zidarska in tesarska dela v Schreyerjevi hiši ob Francovem nabrežju so skoraj dodelana. Pri južnem kolodvoru v smeri proti Kolodvorskemu ulici so na novo tlakovati dva prehoda. — Na prostoru, kjer je bilo staro vojaško oskrbovališče, bodo podrti še dva objekta.

— S trebuhom za kruhom. Včeraj se je z jutnjega kolodvora odpeljalo v Ameriko 25 Mačedoncev in 8 Hrvatov. 25 Hrvatov je šlo v Heb, 40 Lahov pa v Kočevje, 300 Lahov se je

odpeljalo s posebnim vlakom v Budimpešto, 300 pa na Dunaj in Dunajsko Novo mesto.

— Odhod planincev iz Ljubljane. Planiški oddelek domobranstva odide še ta mesec na svoje poletne postaje: 1. bataljon 20., 2. bataljon 22. t. m. Na zimo se ne vrnejo več v Ljubljano, temveč bodo prezimovali v Gorici.

— Nesreča. Včeraj zjutraj se je pri kopanju zemlje na Gruberjevi cesti zrušila prst in do glave podslula 19 letnega dñinarija Jožeta Miljančiča iz Štefanjev v Medjimurju; zadobil je take notranje poškodbe, da so ga morali z rešilnim vozom prepeljati v deželno bočnišnico.

— Umrila sfa v deželni bolnični Ivan Šuklje, vratar jubilejske ubožnice, in Jožef Videtic, klepar iz Tržica.

— Koline za načelnika generalnega štaba. Kakor je znano, ima sedanj načelnik generalnega štaba Blaž Schemua bližnje sorodnike v Gorjah na Gorenjskem. Sorodniki so preprosti kmetiči. Bilo je ob času kolin, ko ima naše ljudstvo navado, da se posebno v tem času spominja sorodnikov, znancev in priateljev. Tudi sorodniki gospoda načelnika generalnega štaba so imeli koline in povsem naravno je, da so se pri tej priliki spominjali tudi svojega sorodnika na Dunaju. In nekega lepega dne je bil dan na pošto obsežen zabolj, nakaterje mije bilo napisano »Koline in pecivo«. Naslov pa se je glasil tako-le: »Naj sprejme spoštovan general Blaž Šemua Kriegsministerium Dunaj.«

— Veselo praznovanje. V Trnovem je stanova voda Marija Arharjeva s svojim sinom. V Ljubljano se je preselila iz škofjeloške okolice. Pri njej je prebival tudi tat Lorenz Dermota, ki je bil pa izgnan iz mestnega okoliša. Veliko soboto bo dobro Arharjeva obisk iz svojega domačega okraja, in sicer Ivano Isteničevo s hčerjo in 16letnim sinom. Isteničeva je prinesla iz Loke moke, kave in kruha, druga jedita pa sta preskrbeli Arhar in Dermota. Z izprehoda sta prinesla dve lepi kokoši in dobro rejejenega kuncu. Te živali sta ukradla pri neki hiši ob Večni poti. Dober obed so pridno zalivali z vinom in žganjem. V sredo zjutraj so prišla policija in odgnala to že preje kaznovano tatinško družbo na sodnijo.

— Izgubil je dijak Ivan Hrašovec denarnico z manjšo vsoto denarja. — Gdč. Ana Medičeva je izgubila zlato zapestnico. — Gosp. Drago Grum je izgubil zlat z 20 K.

— Kinematograf »Ideal«. Danes specialni večer. Kot glavna privlačnost je velikanska senzacionalna slika z levi »Strati puščave« in 6 slik prve vrste: 1. Čudesne gosli. (Komedia. Samo zvečer). 2. In voda je šumela in naraščala. (Krasna kolorirana drama. Samo zvečer). 3. Pridobivanje rjave prsti. (Interesanten naraven posnetek). 4. Zigotto na lovu za tato. (Velekomično). 5. Kavkaške čete na perzijski meji. (Krasen naraven posnetek). 6. Mirko je kratkovid. (Zelo komično. Igra prijeljena šestletni Abelard.) Jutri »Zigomar II« 1100 m dolg film, Nadaljevanje prvega dela. V torem 16. aprila »Ekspedicija na južni tečaj. (Velika aktualnost).

Idrija.

— Plenarna seja odbornikov podružnice »Unije«, Napreja, »Sloga«, »Vede« in »Splošno, zvez« bo v soboto dne 13. t. m. ob pol 9. uri zvečer v društvenih prostorih pri »Tončku« v Idriji. Dnevni red je posebno važen, odborniki in odbornice imenovanih društev naj pridejo za gotovo vsi.

— Seja krajevnega odbora rud. zadruge bo v nedeljo dne 14. t. m. ob 7. zjutraj v društvenih prostorih zaradi vloženih pritožb nepravilno uvrščenih delavcev. Odborniki naj pridejo vsi!

— Skupna seja odbora Obč. konz. društva bo v nedeljo dne 14. t. m. ob pol 9. dopoldne v društveni pisarni v Idriji. Člani nadzorov in načelstva naj pridejo vsi!

— Vsi oni, ki žele dobiti na dom »Naše zapiske«, »Rudarja« in »Svobodno Misel« in še niso naročeni, naj naznamo v pisarni »Obč. konz. društva v Idriji.«

— Naš avtomobilski promet. Moderni smo postali. Iza vpeljave avtomobilne prometne zveze med Idrijo in Logatcem opažamo, da osebni promet rapidno narašča. Kaj bi tudi ne, saj smo se do tega časa vozili z dobrimi fijsakarskimi konji dveinpol do tri ure iz Idrije v Logatec ali obratno. Taka vožnja je stala 14 do 16 K, ki jih delavec ali slabše plačati uradnik in kmet ni zmogel. Takim ljudem, ki so v naših krajih z malo izjemo vsi, je preostajala torej le vožnja s pošto ali pešpot do Logatca. Vožnja s pošto je trajala v najugodnejšem vremenu štiri do pet ur. V slabem vremenu in pozimi pa pet do šest ali še več ur, ali pa sploh ni bilo prostora. Dostikrat se pa je pripetilo, da človek ni mogel iz Logatca domov, ker g. Mulej se ni brigal za one ljudi, ki se niso mogli zbasati v njegovo koretto; heč, nočeš si moral peš v Idrijo ali pa čakati do drugega dneva v Logatcu. Sedaj je v tem oziru pomagano in imamo ugodne zveze z žleznicami, posebno na Ljubljano. Avtomobila vozita trikrat na dan iz Idrije v Logatec in obratno. Vožnja traja 1 uro 30 min, tako, da človek z manjšimi potrebami opravi v Ljubljani, z vožnjo vred vse v enem dnevu. Tudi cene 2 do 3 K bi pri moderno urejenih vozovih ne bile pretirane. Ali žalibog, da je tudi to podjetje le polovičarsko urejeno, in ne sme v interesu prometa in pasažirjev samih ostati brez kritike. Gosp. Val. Lapajne je ravnal kot podjetnik te naprave prav tako, kot večinoma vsi slovenski podjetniki. Malo riskirati, pa veliko zasluziti. Početka s tevornim avtomobilom nismo grajali, nasproti hvalenj smo bili skušnji, ki je bila res riskantna. Še bolj pa smo z veseljem pozdravljali, ko smo čuli, da si je g. Lapajne naročil osojni voz, mislili smo si, skrb skušnje je prestana in sedaj dobimo zaželeno moderno opremljen voz, pa smo se varali. Voz ni za prah nit za mraz konstruiran. Naše ceste so mehke in izvožene s težkimi vozovi, da so po prvih dneh suhega vremena na njih cele plasti prahu. Zato so pasažirji s to napravo nezadovoljni, kaj se zapraši, da bi sam sebe ne pozanal. Že sedaj, ko pogostoma dežuje, kaj pa poletu v hudi vročini? Ni čuda, da smo čuli celo vrsto

sopotnikov, da se s tem vozom ne peljejo več, kajti več škode ima človek na obleki, kot stane vožnja; poleg tega pa še nevarnost za zdravje, in bi bilo komaj, da bi bila v Idriji in Logatcu posebna kopališča za potnike avtomobilista. Pa to še ni vse, tudi sedeži v vozu niso za naše ceste, kajti slabješi če je cesta, tem boljša naprava potrebuje. Ti sedeži so brez peres, da človeka skoraj razbijajo od samega metanja sem in tja. Ali bi ne bilo na korist podjetnika, če bi bili dobri in snažni vozovi, da bi mu bil lahko vsakdo hvaljen, ter bi v svojem kraju tudi priporočil k povzdrigu tujškega prometa z Idrijo? Komu naj človek svetuje izlet v Idrijo, če se bo že na potu kesal, da se je odločil. Ali je taka naprava v čast podjetniku in našemu mestu? Mislimo, da ne. Zato svetujemo g. Lapajnetu rajše spočetka manjši dobiček in boljša napravo. To bi bilo v korist in čast mestu kakor tudi potnikom. Poleg vsega tega pa še njemu samemu, ker utihne kritika in jo načomište.

Stajersko

— Umor v Leitudorfu pri Ljubnem. Poročali smo že o umoru mizarskega pomočnika Julija Franka, ki je bil na potovanju. Meščansko časopisje je obdolžilo stavkujoče mizarje v Ljubnem, da so izvršili umor. Kako ostuden natolcevanje je to bilo, so dognala sodniška poizvedovanja. Morilec je že zaprt. O umoru nam poročajo sledence: Julij Frank je bil svoj čas v službi pri mizarskem mojstru Widowitzu v Ljubnem. V petek zvečer je prišel v vilo gospa Karnerjeve. Nerazjasneno je še, na kak način je prišel tje. Najbrž je pa misli, da stanuje Widowitz še v vili, ker je bila vila preje njegova lastnina. Gospa Karnerjeva je načuvala najprej svoje majhne pse na Franka, a tudi brezuspešno. Nato je pa gospa Karnerjeva naročila svojemu hlapcu Matiji Braudnerju naj spravi Franka proč. Braudner je vzel gnojne vile in udaril z njimi Franka enkrat od spredaj, drugič pa od zadaj. Drugi udarec je dobil Frank zato, ker je baje grozil Braudnerju, tako vsaj trdi ta. Gospa Karnerjeva je bila priča tem prizoru, a je v vsej stvari tako dolgo molčala, dokler ni brala v časopisih o tej zadevi. Potem je še vso zadevo naznala državnemu pravništvu, nakar je bil hlapec Braudner arteriran. Nejasno je tudi še to, da so načili Franka pravljeno 250 korakov od onega mesta, na katerem je po drugem udarcu padel na glavo. Frank sam ni mogel dati več pojasnil, ker je umrl v sobotu zvečer, ne da bi se pred smrtno še zavedel.

— Požari. Te dni je izbruhnil v Zidanem mostu v hlevu posestnika Franca Mastnaka ogenj, ki je popolnoma uničil hlev in poleg stojec hišo. Ogenj je uničil tudi vse pridelke in pohištvo. Škoda znaša okrog 4000 K, zavarovalnina pa 2000 K. — Iz Brega pri Ptiju. Tu je izbruhnil dne 8. t. m. ogenj pri posestniku Jožetu Arnušu v Hajdini, ki je popolnoma uničil pod, hišo in druga gospodarska poslopja. Gašenje je bilo vsled vetra zelo otežko. — V Zavruču pri Ptiju je nastal dne 8. t. m. proti 3. zjutraj ogenj pri posestniku Tomažu Murkoviču. Uničil je Murkoviču popolnoma gospodarska poslopja in tudi hiša je bila v nevarnosti.

— Cež trideset let v ječo. Pred 30 leti je bil v Št. Jurju iz vinogradnih kleti pokradeno več vina. Te tativne so obdolžili Matija Kos iz Čemž. Ko Kos to zve, jo odkuri na Hrvaško. 6. t. m. pa pride obiskat brata. Za ta poset je izvedelo orožništvo in ga odpeljalo. Kos pripoveduje, da je tisto vino samo pil in da je bilo takrat več enakih tativ, za katere bo že sošču povedal.

— Gozdni požar. Iz Celjca poročajo: 9. t. m. proti 1. pop. je prineslo neko kmečko dekle vest, da je v gozdu, ki leži na Humburu in je last posestnika Kragolnika, izbruhnil požar. Almirali so takoj požarno brambo, ki je opremljena s potrebnim orodjem, bila v pol drugi uri na licu mesta. Tudi vojaki 87. in. bataljona so odšli gasiti. Požar je povzročil že precejšnjo škodo ko se je naposled posrečilo ga lokalizirati in udušiti. Gozdni požar je zakril mlad fant, ki se je v neposredni bližini gozda igral z vžigalkami.

Koroško.

— Umrl je v Celovcu prof. dr. Jakob Sket, ki je bil delavec tudi na književnem polju.

— Samomor vojaka. Iz Volšperka poročajo: Na ježi z vežbalnišča v kasarno se je vrgel nek huzar tukaj štacioniranega prvega eskadrona, 6. huzarskega polka v neko strugo. Nesrečnega vojaka so sicer rešili iz vode, toda vprašanje je, če bo še okreval.

— Cerkveni roparji. V noči od 8. do 9. aprila so neznani roparji vlomlili v dve največji celovški cerkvi. V stolni cerkvi so vlomlilci ukradli kanonsko tablo in en nabiralnik s precejšnjo vsebino, dveh nabiralnikov pa se jim ni posrečilo odpreti. V mestni farni cerkvi so bili skoraj vsi nabiralniki popolnoma okradeni. Zdi se, da so cerkvena vrata odpirali s ponarenimi ključi.

Goriško.

— Okrajna organizacija v Gorici in njeni okolici sklicuje za nedeljo dne

mirno prebivalstvo (govorice o dolgem komisariatu bi ga nemara bolj vznemirjale), ter so nevarne javnemu redu in miru (Cuvaj se menja sanja, da nastane punt, ko bo njega slana vzela!), pozivljam vse kraljevske okrajne oblasti in kraljevske policijske komisariate (in menda vse špice), da naj z največjo paznostjo zasledujejo to kaznivo (?) delovanje in vsakega kdor na kakršenkoli način razširja take vznemirajoče krive govorce (odkod neki Salomon-Cuvaj ve, da je »kriva« govorka, če kdo pravi, da ne verjame v večnost absolutizma?) takoj primejo in izroče pristojnemu kazenskemu sodišču v zasledovanje zaradi pregreška eventualno prestopka proti javnemu redu in miru po § 308, oziroma po II. odstavku § 310, kazenskega zakona.

Prvi majnik.

Zagreb, 12. aprila. Socialno demokratična stranka pozivlja delavstvo po vsej deželi, da praznuje prvi majnik, da ustavi ta dan povsod delo in da povsod naznani za ta dan stavkarške tabore.

Hrvaški časnikarji.

Zagreb, 12. aprila. Hrvaško časnikarsko društvo je imelo v torek popoldne svoj občni zbor, na katerem je bila soglasno sklenjena sledeča resolucija:

Hrvaško časnikarsko društvo sklepa na svoji dne 9. aprila 1912. zborujoči glavni skupščini, da se obrne s spomenico do vseh časnikarskih korporacij v monarhiji in izven nje, da jim razloži razmere, v katerih živi sedaj časopis na Hrvaskem in vsled katerih trpe in teresi žurnalistov in časnikarskega stanu, ter da apelira na njih moralično podporo. Obenem izreka društvo svojo najtoplejšo hvaležnost vsemu časopisu, ki je že doslej uvaževanje omenjene težke razmere na Hrvaskem izdatno in kolegialno podpiralo naše časopisje. Z obžalovanjem pa konstatira društvo, da je del dunajskega in budimpeštanskega časopisa v nasprotju s svojo visoko nalogo ravnal proti žurnalistični solidnosti in kolegialnosti. (Kaj pa se hoče od šmokov in dvoživk? Barabe, ki prodajajo svojo pero tistem, ki bolje plača, sploh niso časnikarji. Baraba je baraba, tudi če nosi cilinder in se vozi v avtomobilu.)

Hrvatje in državni zbor.

Dunaj, 12. aprila. Pred otvorenijo državnega zbora pride več zastopnikov hrvaških strank na Dunaj, da se dogovore z jugoslovanskimi in drugimi državnozborškimi poslanci o korakih, ki bi jih kazalo v državnem zboru in v delegacijah storiti v prid Hrvaški. Pred vsem bo odločiti, če naj se vodi glavni boj v državnem zboru ali v delegacijah. Vsekakor pa pride hrvaško vrašanje v obeh korporacijah v debato.

Hrvaški lisi v Avstriji.

Zagreb, 12. aprila. V krogih opozicije se uvažuje ideja, da bi se za dobo absolutizma v sporazumu hrvško-srbske koalicije in stranke prava ustanovil hrvški dnevnik, ki bi izhajal v Ljubljani ali pa na Dunaju.

Obnovitev Jugoslovanske zveze.

Dunaj, 12. aprila. Pod vtiskom dogodkov na Hrvaskem se je porodila misel, katero zlasti Dalmatinci toplo zagovarjajo, da bi se obnovila Jugoslovanska zveza, ki je obstajala v zadnjem državnem zboru, ki bi lahko z večjo močjo nastopila zoper zatiranju Hrvaške, kakor če so jugoslovanski poslanci razklopjeni po raznih klubih. V poučenih krogih upajo, da se dožene zveza, preden se snide državni zbor.

OGRSKA KRIZA.

Kritičen dan.

Budimpešta, 12. aprila. Danes se zopet snide državni zbor. Justhova in Košutova stranka sta trdno odločeni nastopiti skrajno opozicionalno. Najbrže bosta danes obe stranki zahtevali, da se otvori debata o razmerah, v katerih je bil grof Khuen Hedervary vnovič imencvan za ministrskega predsednika. Če ta zahteva ne bo imela uspeha, in če bo vladna stranka hotela izsiliti razpravo o brambni reformi, se prične takoj z obstrukcijo.

Vollna reforma.

Budimpešta, 12. aprila. V krogih vladne stranke govore, da bo grof Khuen Hedervary izkušal preprečiti obstrukcijo Justhove stranke s tem, da poda obvezno izjavilo o volilni reformi, o kateri bi imel parlament takoj sklepali. Ta izjava naj bi izrekla, da predloži vladu vcelino reformo takoj, ko bo rešena brambna reforma.

Nervožna pričakovanja.

Dunaj, 12. aprila. Tukaj se pričakuje današnja seja ogrske zbornice z nervozno napetostjo. Če prične Justhova stranka z obstrukcijo in zlasti, če se ji pridruži tudi Košutova stranka, se državni zbor najbrže kmalu odgori in bo v nedeljo na Dunaju skupni ministrski svet, katerega se udeležita tudi oba ministrska predsednika, ter bo sklepal o delegacijah. Doslej je vse, kar se tiče delegacij, še popolnoma nejasno.

MESNA DRAGINJA.

Dunaj, 12. aprila. Na tukajšnjih trgih so cene živine silovito poskočile in so dosegle tako višino, kakršne sploh še ni bilo. Cene za pitane vole so poskočile za 2 do 4 K, za bike; 4 K, za pitane prašiče za 6 do 8 K, za mlade prašiče po 18 do 20 K pri 100 kg žive teže. Cene za teleta so poskočile za 8 do 14 K.

PROCES PROTI BANČNIMA RAVNATELJEMA.

Ljubljana, 12. aprila. Pred tukajšnjim porotnim sodiščem se je pričel včeraj proces proti ravnateljem ljubljanske banke dr. Ivanu De-

s kurju in Sigmundu Poznanskiemu zaradi zločina goljufije in lahkomselne kride. Proces bo trajal mesec dni.

RAZTREŠČEN AVSTRIJSKI PARNIK.

Madrid, 12. aprila. Iz Tenerife poroča uradni brzjav, da se je tam raztreščil avstrijski parnik. Vse potnike, 300 po številu, so rešili.

RUDARSKO GIBANJE V MORAVSKO-OSTROVSKEM OKRAJU.

Vlada posreduje.

Dunaj, 12. aprila. Ker niso dovedla pogajanja pred poravnalnim uradom moravsko-ostrovskih rudniških zadrug do nobenega uspeha, je odšel včeraj po naročilu ministra za javna dela sekcijski šef Homan v spremstvu rudniškega svetnika R. tkyja v okrožje ostrovskih in karvinskih premogovnikov, da posreduje med rudniškimi podjetniki in delavci.

Pozna zima.

Budimpešta, 12. aprila. Iz Trenczina, Banane, Velikega Topolczanyja in mnogih drugih krajev poročajo o velikih snežnih metežih.

HOMERULA V ANGLEŠKEM PARLAMENTU

London, 12. aprila. Ministrski predsednik Asquith je včeraj predložil zakonski načrt o Homeruli. Asquith je izvajal: Homerula je prvi korak, da se parlament osvobodi dosedanje naloge, vsled katere se je moral baviti s čisto krajevnimi zadevami. Irski parlament bo stojal iz poslanske in senatske zbornice. Poslanska zbornica bo štela 164 članov, senatska 40. Najvišja avtoriteta državnega parlamenta se s tem ne omeji prav nič. Z ozirom na posebne irske razmere bo angleška vlada sama imenovala prve člane senata, toda člani se bodo po določenem turnu menjavali; nove člane bo imenovala irska eksekutiva. Irska poslanska zbornica bo smela sklepati samo zakone, ki se tičejo izključno Irške. Za varstvo verske enakopravnosti se izdajo posebne odredbe.

NAJVEČJI PARNIK.

Southampton, 11. aprila. Včeraj je nastopil svojo prvo vožnjo v Novi Jork največji parnik sveta »Titania«, ki je last parobrodne družbe White Star.

ITALIJANSKO-TURŠKA VOJNA.

Izkrcavanje.

Rim, 12. aprila. Izkrcanje vseh italijanskih bojnih sil na libijski obali je pri kraju. Vojni material se naglo izkrcava.

Demantil.

Rim, 12. aprila. Poročilo turškega poveljnika Enver beja, da je bil letalec Roberti ubit, uradno demantirajo.

Izgnan poročevalec.

Milan, 12. aprila. »Avanti« poroča iz Rima, da so izgnali iz Libije socialističnega poslance Defeliceja, ker je poročal o bližnji akciji v Cvari. Palermi prefekt je predlagal kazensko preiskavo proti Defeliceju, češ da je izdajal vojne tajnosti.

KRETA.

Protest porte.

Carigrad, 11. aprila. Porta je obrnila pozornost velevlasti na namero Grške, ki hoče preprečiti dohod krečanskih poslancev v grški parlament s tem, da grško kasarstvo sodišče, ki je kompetentno za priznanje krečanskih volitev, krečanskih volitev ne potrdi. Porta je izjavila, da utegne zbudit tako vmešavanje Grške razne težkoče. Velevlasti so baje že odgovorile na protest, toda nič kaj posebno ugodno za Turčijo. Izjavile so, da se mora Turčija zavoljiti s preprečenjem dohoda krečanskih poslancev v grški parlament. Kako pa se to izvede, je vseeno. Listi poročajo, da je porta protestirala tudi proti uporabi grških postav na Kreti in proti usmrtnosti mohamedinov.

KITAJSKA REPUBLIKA.

Proti kitajskemu guvernerju.

London, 12. aprila. Iz Pekinga poročajo z dne 10. t. m.: Diplomati so se posvetovali včeraj o poročilu šangajskih konzulov; predmet posvetovanju je bilo postopanje vojaškega guvernerja šangajskoga kitajskoga mestnega oddelka Čemčimerja, ki je bil pred kratkim imenovan za člena kabineta. Čemčimer je izvabil premožne Kitajce iz evropskih naselbin, da jih je aretiral. Posamezne aretacije so se zgodile celo v okolju evropskih naselbin. Poslaniki so pooblastili konzule, da ukrenejo obrambna sredstva, obenem se odvzame Čemčimerju varstvo evropskih naselbin, kamor je bil Čemčimer sam zahajal po noči iz strahu pred atentati.

MAROČANSKE HOMATIJE.

Napad Berberov.

Uđžda, 12. aprila. Zahodno od Debta je napadlo 2500 Berberov francoski poizvedovalni oddelki pod poveljstvom polkovnika Ferauda. Naskok so uprizorili Berberi s silno viharnostjo. Francozi so odbili napadalce in jih razkropili. Na francoski strani je baje padlo 20 mož, med njimi en častnik, ranjenih je bilo 63 vojakov, med temi 3 častniki.

Sultanovo pismo.

Pariz, 11. aprila. Iz Feza poročajo: Včeraj je dal prebrati sultan v veliki mošči pismo, ki ostro obsoja napade na Evropo in izjavlja, da se bodo taki napadi strogo kaznovati. Ljudstvo naj ne posluša hujskanja fanatikov.

Sultan odpotuje.

Pariz, 12. aprila. Poletadlo potrjujejo, da odpotuje sultan Mulej Hafid meseca junija v Pariz na večdnevno bivanje.

IZBRUH VULKANA.

Na tisoče mrtvih?

Mobile (Alabama), 12. aprila. Kapitan tovornega parnika, ki je priprl semkaj, sporoča, da je izbruhnil 5. aprila vulkan pri Bocas del Toro v Panami in razrušil mnogo indijanskih vasi. Na tisoče ljudi je baje izgubilo življenje.

Odgovorni urednik Fran Bartl

Izdaja in založba Zarje.

Tiski Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Listnica uredništva:

P. M. na K.: Le čvrsto na delo! Uspehi ne izostajajo: In dopisujte nam o vsem važnem, kar se zgodi v Vaših krajih!

Splošna priljubljenost

preizkušenega : Francovega : kavinega pridatka* pripisati je njegovi nedosežni izdatnosti v jedru, okusu in barvi.

* s kavnim mlinčkom.

Dr. Pečnik

(Petschnigg)

Trst, via S. Caterina št. 1.

Zdravnik za notranje (splošne) bolezni: od 8 do 9. in od 2. do 3. in špecialist za kožne in vodne (spolne) bolezni: od 11 1/2 do 1. --

Ali ste že pridobili našemu listu kakega novega naročnika?

C. kr. priv.

občna zavarovalnica.

Assicurazioni Generali v Trstu

Ustanovljena leta 1831. — Jamstveni zakladi znašajo nad 392 milijonov krov.

Poslovni izkaz zavarovalnega oddelka za življenje.

	mesece marca 1912	od januarja 1912
Vložilo se je ponudb za zavarovanje vsoto	2377	7065
K 18,771.316 64	K 56,449.515 83	
2047	6112	
K 16,363.090 84	K 50,206.426 07	
K 877.283 86	K 2,689.485 19	

Konzumno društvo za Ljubljano in okolico

registrirana zadruga z omejeno zavezo v Ljubljani

je otvorilo v Spodnji Šiški, Celovška cesta št. 1

lastno pekarijo

v kateri se bo izdelovalo pecivo vseh vrst.

Prodajalne lastnega kruha: Sp. Šiška, Kolodvorska cesta in Celovška cesta 1; na Glincah, Tržaška cesta; v Ljubljani: Sodna ulica 4, Krakovski nasip 10 in Bohoričeva ulica, na Jesenicah, na Savi, in v Tržiču na Gorenjskem.

„Zarja“ se prodaja v Ljubljani po 6 vin.

v naslednjih tobakarnah:

Južni kolodvor, na peronu.

Pir